

Sygn. akt III AUa 1080/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Mazur
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Maria Sałańska – Szumakowicz
Protokolant:	Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2012 r. w Gdańsku

sprawy (...) S.A. w G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o opłatę dodatkową

na skutek apelacji (...) S.A. w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 kwietnia 2012 r., sygn. akt VIII U 1685/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1080/12

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 23.05.2011 r. ZUS Oddział w G.wymierzył płatnikowi składek (...) S.A.dodatkową opłatę w łącznej wysokości 29.015,01 zł tj.:

- 22.754,03 zł, co stanowi 12,5% nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres od 10.2004 r. do 11.2004 r., od 02.2005 r. do 08.2005 r., od 10.2005 r. do 12.2006 r., od 04.2007 r. do 01.2008 r. oraz od 03.2008 r. do 02.2011 r.
- 4.608,55 zł, co stanowi 12,5% nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres 04.2008 r. oraz od 06.2008 r. do 02.2011 r.

3. 1.652,43 zł, co stanowi 12,5 % nieopłaconych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od 03.2004 r. do 05.2005 r., 07.2005 r., 08.2005 r., 10.2005 r., 04.2006 r., 06.2006 r., 06.2007 r., od 04.2008 r. do 02.2011 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji spółka (...) S.A. w G. wniosła o uchylenie decyzji w całości.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniosł o jego oddalenie w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Gdańsku – VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2012 r. oddalił odwołanie i zasądził od (...) S.A. w G.

na rzecz pozwanego kwotę 60 zł tytułem, zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy orzekł na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Spółka (...) S.A. w G. nie opłaciła składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres od 10.2004 r. do 11.2004 r., od 02.2005 r. do 08.2005 r., od 10.2005 r. do 12.2006 r., od 04.2007 r. do 01.2008 r. oraz od 03.2008 r. do 02.2011 r., na ubezpieczenie zdrowotne

za okres 04.2008 r. oraz od 06.2008 r. do 02.2011 r. oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od 03.2004 r. do 05.2005 r., 07.2005 r., 08.2005 r., 10.2005 r., 04.2006 r., 06.2006 r., 06.2007 r., od 04.2008 r. do 02.2011 r.

W dniu 23.03.2011 r. ZUS poinformował płatnika składek o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie wymiaru dodatkowej opłaty z tytułu nieopłacenia w/w składek, jednocześnie zobowiązując go do złożenia w ciągu 7 dni pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyny nieopłacenia składek pod rygorem wydania decyzji o wymiarze opłaty dodatkowej na podstawie dotychczas zgromadzonych dowodów.

Odwołująca się spółka w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania złożyła pismo z dnia 06.04.2011 r. wraz z załącznikami z zachowaniem wyznaczonego przez organ terminu.

W dniu 20.04.2011 r. ZUS zawiadomił pisemnie spółkę o zakończeniu postępowania w sprawie oraz o możliwości wypowiedzenia się w terminie 3 dni co do zebranych w sprawie materiałów i dowodów.

Spółka (...) S.A. w G. nie złożyła w odpowiedzi na to pismo żadnych dodatkowych wyjaśnień.

W dniu 17.08.2007 r. strony zawarły umowę Nr (...) o rozłożeniu na raty należności w ogólnej kwocie wraz z odsetkami - 71.852,14 zł (według stanu na dzień 31.05.2007 r.) z tytułu należnych i nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres 09.2003 - 12.2006 i Fundusz Pracy i FGŚP za okres 09.2003 - 06.2007.

Spółka (...) S.A. w G. do dnia 06.02.2009 r. nie uiściła kwot składek bieżących za okres od 07/2008 - 12/2008, co skutkowało z uwagi na naruszenie § 7 ust. 1 pkt 4 w/w umowy rozwiązaniem układu ratalnego.

Na rzecz Spółki (...) S.A. w G. zostały zasądzone należności z tytułu wierzytelności przysługujących spółce przeciwko jej kontrahentom na łączną kwotę 374.622,71 zł z odsetkami wynikające z prawomocnych nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 19.06.2006 r. (sygn. akt I Nc 767/05), z dnia 20.11.2006 r. (sygn. akt VI GNc 4955/06), z dnia 20.09.2006 r. (sygn. akt VI GNc 4043/06), z dnia 22.11.2006 r. (sygn. akt VI GNc 4956/06) i postanowienia z dnia 07.01.2008 r. (sygn. akt XIII I Co 3220/07).

W sprawie dokonanego w okresie od marca 2004 r. do sierpnia 2004 r., od października 2005 r. do grudnia 2006 r. oraz od kwietnia 2007 r. do stycznia 2010 r. w G. niedopełnienia przez A. B. - Prezesa Zarządu Spółki Akcyjnej AB

w G. obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w przewidzianym przepisami terminie, tj.: o czyn 218 § 1 kk - było prowadzone przez organ Policji dochodzenie, które wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego - na zasadzie art. 17 § 1 pkt 2 kpk- zostało umorzone.

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach pozwanego organu rentowego, które nie budzą wątpliwości co do ich wiarygodności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd I instancji przytoczył, że zgodnie z przepisem art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej dalej: ustawą o systemie ubez. społ.) (Dz. U. 2009.205.1585 j.t.) płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Obowiązek ten winien być wykonywany bez uprzedniego wezwania do opłacania składek za okres trwania ubezpieczenia każdego zobowiązanego płatnika.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego spółka (...) S.A. w G. nie dopełniła powyższego obowiązku w okresach na przestrzeni lat od 2004 r. do 2011 r. wskazanych w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż odwołujący się nie negował ustaleń faktycznych poczynionych przez organ emerytalno-rentowy w wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego ani przede wszystkim kwoty należności wynikających z nieopłaconych składek, jak również okresu prowadzenia działalności gospodarczej przez płatnika.

Zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1. wyżej cytowanej ustawy w razie nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości, Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100 % nieopłaconych składek. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu według zasad określonych w art. 83.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że dodatkowa opłata stanowi sankcję za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku opłacenia składek i jest ona jednocześnie w całości przychodem FUS (por. M. Łabanowski, [w:] J. Wantoch-Rekowski (red.), Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, s. 199). Wymierzenie opłaty dodatkowej jest fakultatywnym uprawnieniem ZUS (por. wyrok SA w Lublinie z 22.8.2006 r., III AUa 1745/05, OSA 2008, Nr 7, poz. 18), który podejmuje decyzję w tym zakresie, wymierzając dodatkową opłatę w ustalonej przez siebie wysokości nie wyższej niż 100% nieopłaconych składek. Decyzja o nałożeniu dodatkowej opłaty jest decyzją fakultatywną, co oznacza, że ZUS może odstąpić od wymierzenia opłaty dodatkowej, mając na względzie całokształt okoliczności sprawy i zachowanie płatnika, które spowodowało nieopłacenie składek lub opłacenie ich w zaniżonej wysokości (por. wyrok SA w Warszawie z 30.6.2004 r., III AUa 1422/03, OSP 2005, Nr 7-8, poz. 89, z glosą K. Słebzaka).

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r. (II UK 403/03, OSNP 2005, Nr 3, poz. 44) znajduje się analiza przesłanek, które powinien ZUS wziąć pod uwagę przed nałożeniem na płatnika składek dodatkowej opłaty. Sąd Najwyższy podkreślił, że zastosowanie dodatkowej opłaty ma sens tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności można oczekiwać, że spełni ona swój dyscyplinujący cel.

Sąd Najwyższy podkreślił konieczność zróżnicowania sytuacji płatników niepłacących składek pomimo dobrej kondycji finansowej oraz borykających się z trudnościami finansowymi. Zwraca uwagę również na trwałość bądź incydentalność opóźnienia

w opłacaniu składek oraz dotychczasowy stosunek płatnika do spełniania obowiązku opłacania składek (podobnie w wyroku SA w Lublinie z 22.8.2006 r., III AUa 1745/05,

OSA 2008, Nr 7, poz. 18), a także na działania podejmowane przez płatnika w celu spłaty zaległości, jak np. wnioski o rozłożenie spłaty na raty. Reasumując, Sąd Najwyższy przyjął, że o wymierzeniu dodatkowej opłaty

powinny decydować okoliczności indywidualnego przypadku w sytuacji, gdy wskazują one na winę płatnika składek w nieopłaceniu składek

lub opłaceniu ich w zaniżonej wysokości. Również w doktrynie podnosi się, że przy wymierzaniu dodatkowej opłaty powinna zostać wzięta pod uwagę celowość jej wymierzenia, a celem tym nie jest ukaranie płatnika składek, tylko zmobilizowanie go do opłacenia składek. W związku z powyższym opłata dodatkowa nie powinna być nakładana na płatników, którzy nie opłacają składek z przyczyn od nich niezależnych, np. nierzetelność kontrahentów czy zdarzenia losowe, gdyż działania takie mogą doprowadzić do pogłębienia trudności finansowych płatnika i nie spełnią swojej roli (por. M. Łabanowski, [w:] J. Wantoch-Rekowski (red.), Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, s. 198-199).

Sąd Okręgowy wskazał, że oceny charakteru prawnego dodatkowej opłaty dokonał także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 listopada 2010 r. (P 29/09, Dz. U. Nr 225, poz. 1474), przyjmując, że dodatkowa opłata pomimo swojej nazwy nie ma na celu zrekompensowania ZUS nieopłacenia w terminie składek, gdyż tę funkcję pełnią odsetki od zaległych składek. Jest ona natomiast rodzajem tzw. kary administracyjnej, która pełni funkcję represyjno-prewencyjną (dyscyplinującą), zbliżoną do funkcji kary za wykroczenie lub przestępstwo.

Zgodnie natomiast z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2010 r. (III AUa 1509/09) funkcją dodatkowej opłaty przewidzianej w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) jest zdyscyplinowanie płatników składek do wykonania i to należytego, ciężącego na nich obowiązku terminowego i w należnej wysokości opłacania składek.

Nie pełni ona funkcji rekompensacyjnej, gdyż taka przypisana jest odsetkom. Opłata dodatkowa stanowi sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku opłacania składek i ma sens wówczas, gdy - przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności - można oczekiwać, że spełni lub może spełnić założony, dyscyplinujący cel. To zaś zależy przede wszystkim od przyczyny nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości.

Nadto, zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 20 marca 2003 r. (AUa 574/02) (Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach 2003/4/4) wymierzenie opłaty dodatkowej jest sankcją za niesumienne opłacenie składek, skoro jednak ustawodawca przewidział fakultatywność jej stosowania oraz prawo odwołania się do sądu od jej zastosowania, to nałożył zarówno na organ rentowy, jak i na sąd obowiązek rozważenia całokształtu okoliczności decydujących o zastosowaniu bądź nie opłaty dodatkowej.

Przede wszystkim będą to okoliczności niejako obiektywne, a zatem: czasokres zalegania z płatnością składek, kwestia - czy zostały opłacone dobrowolnie, czy wyegzekwowane, czy chodzi o pierwszy przypadek zalegania ze składkami, czy też jest to sytuacja powtarzająca się. Przy dokonywaniu tej oceny należy uwzględniać również sytuację majątkową płatnika składek, o ile miała wpływ na powstanie zaległości, przy czym oczywiście tylko w przypadku, gdy działanie (czy właściwie zaniechanie) ubezpieczonego nie nosi cech uchylania się od obowiązku płacenia składek.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, że jego zdaniem stanowisko ubezpieczonego nie znajduje uzasadnienia w świetle zgromadzonego materiału dowodowego i wykładni powołanego przepisu art. 24 jako podstawy wymierzenia opłaty dodatkowej.

Przede wszystkim, odnosząc się do argumentów wskazanych przez spółkę w postępowaniu wyjaśniającym przed ZUS i w odwołaniu, Sąd stwierdził, że wbrew twierdzeniom skarżącej spółki nie wywiązuje się ona z należności publicznoprawnych, albowiem nieopłacone pozostają należności z tytułu składek za ww. okresy.

O złej woli w opłacaniu zaległości składkowych świadczy realizacja umowy w sprawie rozłożenia na raty należności z tytułu składek nr (...). Umowa ta uległa rozwiązaniu na mocy postanowień zawartych w jej § 7 z powodu nie opłacania bieżących zobowiązań składkowych.

Fakt nieopłacenia składek w wysokości i okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji nie jest nadto pierwszym przypadkiem zalegania spółki (...) ze składkami, jest to sytuacja powtarzająca się. Z notorycznego naruszenia przedmiotowego obowiązku można wyprowadzić wniosek, że wbrew twierdzeniom spółki, nie rokuje ona terminowego spłacania należności w przyszłości. Znaczny czasokres na przestrzeni lat 2004-2011 powstania zaległości składkowych ubezpieczonego nosi cechy uchylania się od obowiązku płacenia składek.

Zdaniem Sądu I instancji bezpodstawne są również wnioski wywiedzione przez (...) S. A. z postanowienia RSD (...), gdyż stwierdzono w nim jedynie, iż Prezes Zarządu Spółki A. B. nie popełnił przestępstwa stypizowanego w art. 218 § ustawy z dnia 06.06.1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.). Sąd podkreślił przy tym, że ustawodawca nie wiąże wymierzenia płatnikowi składek dodatkowej opłaty z uznaniem, iż popełnia on czyn zabroniony, a jedynie z samym faktem nieopłacenia składek. Przepis art. 24 ust. 1 zd. 1 ustawy systemowej określa tylko jedną przesłankę wymierzenia opłaty dodatkowej o charakterze obiektywnym, jaką jest nieopłacanie składek lub opłacanie ich w zaniżonej wysokości, nie uzależnia nałożenia opłaty dodatkowej od stwierdzenia popełnienia przestępstwa w tym zakresie.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko pozwanego, że (...) S.A. nie wykazała, że nie opłaca składek z przyczyn niezależnych, z powodu niewypłacalności kontrahentów.

Z materiału dowodowego sprawy nie wynika bowiem, że (...) S.A. podejmuje działania zmierzające do przymusowego odzyskania wierzytelności od swoich kontrahentów,

tj.: że prowadziła postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom na podstawie wskazanych prawomocnych tytułów wykonawczych. Sąd I instancji uznał, że istotnym jest, iż wszystkie

z przedłożonych nakazów zapłaty pochodzą z 2006 r., a postanowienie z 2008 r. Z nakazów zapłaty wynika, że wierzytelności przeciwko kontrahentom stały się wymagalne w 2006 r., zaś zaległości składkowe spółki sięgają 2004 r. Dodatkowo Sąd Okręgowy zważył,

że twierdzenie o rzekomo „założonych sprawach sądowych na kwotę ok. 2 000 000 zł”, które ma potwierdzać, że spółka szuka możliwości, by regulować wymagalne płatności, nie zostało poparte żadnymi dowodami.

Sąd Okręgowy wskazał, że płatnik składek na ubezpieczenia społeczne podejmuje działalność gospodarczą na własne ryzyko i powinien on zdawać sobie sprawę z tego,

iż obowiązek opłacania składek jest nierozzerwalnie związany z faktem prowadzenia działalności gospodarczej, a nie z osiąganymi z tego tytułu dochodami. A zatem argumenty, że obciążenie opłatą dodatkową utrudni możliwość spłaty zaległości i bieżących należności

i może doprowadzić do zaprzestania działalności gospodarczej i nieodzyskania w konsekwencji żadnych należności, nie mają racji bytu.

Dodatkowo Sąd podkreślił, iż odwoływanie się przez skarżącą spółkę do zasad współzycia społecznego nie ma podstawy prawnej. Zgodnie bowiem z utartą praktyką orzecniczą, przepis art. 5 KC nie znajduje zastosowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych z uwagi na ich specyfikę (zob. np.: wyrok SA Katowice z 2008-11-07, III AUa 330/08, Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych 2010/4/7/75)

Ponadto nie uszło uwadze Sądu Okręgowego, że spółka nie skorzystała z możliwości wypowiedzenia się co do zgromadzonego w postępowaniu wyjaśniającym materiału dowodowego po jego zakończeniu, jak również osoba reprezentująca spółkę nie stawiała się na wezwanie Sądu do złożenia zeznań w charakterze strony pod rygorem ich pominięcia.

Z uwagi na powyższe argumenty, w szczególności na okoliczność długiego okresu nieopłacania należności składkowych, powtarzalności tego procederu, oraz faktu, iż spółka nie opłaca części składek finansowanych przez ubezpieczonych pracowników oraz nieudowodnienie twierdzeń o niezależnych od Spółki przyczynach zaległości – Sąd Okręgowy uznał zasadność nałożenia opłaty dodatkowej na skarżącą spółkę i nie uwzględnił odwołania.

Z powyższych względów odwołanie wnioskodawcy podlegało oddaleniu, o czym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477 (14) § 1 kpc, orzekł w punkcie I wyroku.

W punkcie II wyroku, Sąd Okręgowy orzekł o kosztach zastępstwa procesowego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. w związku z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U Nr 163, poz. 1349) i zasądził od wnioskodawcy spółki (...) S.A. w G. na rzecz pozwanego kwotę 60 zł.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca, zarzucając:

- 1) mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, iż wnioskodawca nie znajduje się w sytuacji uzasadniającej zwolnienie go z opłaty dodatkowej,
- 2) mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego mianowicie art. 233 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów prowadzącą do przyjęcia, że nieopłacanie składek nie powstało z winy wnioskodawcy,
- 3) sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, że wnioskodawca nie przedstawił dostatecznych dowodów uzasadniających trudną sytuację materialną,
- 4) nierozpoznanie istoty sprawy.

Wskazując na powyższe podstawy apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca podniósł, że istotą opłaty dodatkowej, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest dyscyplinowanie płatników dopuszczających się nieopłacania składek, przy czym został on już ukarany

w sprawie karnej toczącej się przed Prokuraturą Rejonową w Gdyni w sprawie sygn. akt 1 Ds./2669/10 i 1 Ds/1127/11 i nie może być ukarany za ten sam czyn dwukrotnie. Zgodnie bowiem z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18.11.2010 r. (sygn. akt P 29/09) stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn sankcji administracyjno-karnej, określanej przez ustawę jako "dodatkowa opłata" i odpowiedzialności za przestępstwo lub wykroczenie narusza konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego. Stanowi to wyraz nadmiernego rygoryzmu prawnego i nie uwzględnia w żadnym stopniu interesu oskarżonego, który poniósł już karę administracyjną. Ponadto kwestionowane przepisy naruszają również Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych w zakresie zakazu ponownego sądenia lub karania. Po rozpoznaniu sprawy Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepisy nakładające opłatę dodatkową są niezgodne z konstytucją oraz Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych.

Skarżący zwrócił uwagę, że jak wskazał Sąd I instancji, kara ma sens tylko, gdy zdyscyplinuje wnioskodawcę. W niniejszej sprawie mija się to w ocenie wnioskodawcy z celem skoro problemy wnioskodawcy się tylko pogłębią, a na dzień dzisiejszy wnioskodawca nie ma możliwości uiszczenia takiej opłaty. Skarżący podkreślił, że na bieżąco opłaca składki, bynajmniej się stara. Zarzut pozwanego, że wnioskodawca podejmuje działania mające na celu odzyskanie wierzytelności, które trwają od wielu lat również jest chybiony, gdyż sprawy sądowe toczą się przez długi okres czasu (opinie biegłych, przesłuchania świadków, odwołania).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była zasadność wymierzenia płatnikowi składek dodatkowej opłaty na podstawie art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W pierwszej kolejności Sąd odwoławczy zwraca uwagę, że po wydaniu wyroku przez Sąd I instancji, co miało miejsce w dniu 5 kwietnia 2012 r., z dniem 31 maja 2012 r. utracił moc art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowiący podstawę wyrokowania przez Sąd Okręgowy. Przepis ten został uznany wyrokiem Trybunał Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 225, poz. 1474) za niezgodny

z art. 2 Konstytucji RP, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w Strasburgu w dniu 22 listopada 1984 r. (Dz. U.

z 2003 r. Nr 42, poz. 364) oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

Ustawą z dnia 10 maja 2012 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U z 2012 r. Nr 6, poz. 11) w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych wprowadzone zostały natomiast – z dniem 31 maja 2012 r. – następujące zmiany - w art. 24 po ust. 1 dodano ust. 1a-1d w brzmieniu:

"1a. W razie nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100% nieopłaconych składek. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu według zasad określonych w art. 83.

1b. W stosunku do płatnika składek będącego osobą fizyczną, skazanego prawomocnym wyrokiem za nieopłacenie składek lub opłacenie ich w zaniżonej wysokości, dodatkowej opłaty za ten sam czyn nie wymierza się.

1c. W razie wszczęcia postępowania w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie dotyczące nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości postępowania o wymierzenie dodatkowej opłaty płatnikowi składek będącemu osobą fizyczną za ten sam czyn nie wszczyna się, a wszczęte zawiesza się do dnia zakończenia postępowania w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie.

1d. W razie prawomocnego skazania płatnika będącego osobą fizyczną za przestępstwo lub wykroczenie polegające na nieopłaceniu składek lub opłaceniu ich w zaniżonej wysokości:

1) wszczęte postępowanie o wymierzenie dodatkowej opłaty za ten sam czyn umarza się z urzędu;

2) decyzję o wymierzeniu dodatkowej opłaty za ten sam czyn uchyla się z urzędu, a pobraną opłatę zwraca się, niezwłocznie wraz z odsetkami, w wysokości

i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego od dnia pobrania dodatkowej opłaty.";

Przepis art. 3 w/w ustawy nowelizacyjnej stanowi, że do postępowań w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie oraz o wymierzenie dodatkowej opłaty za ten sam czyn polegający na nieopłaceniu składek lub opłaceniu ich w zaniżonej wysokości, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 24 ust. 1a-1c ustawy, o której mowa w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że pomimo wyżej omówionych zmian w stanie prawnym wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu, albowiem w stanie faktycznym niniejszej sprawy przepisy art. 24 ust. 1b – 1c ustawy systemowej

nie znajdują zastosowania. Należy zauważyć, że odnoszą się one do skazania prawomocnym wyrokiem lub wszczęcia postępowania

w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie dotyczące nieopłacenia składek lub opłacenia ich w niższej wysokości przeciwko płatnikowi składek będącemu osobą fizyczną. W niniejszej sprawie płatnikiem składek jest zaś osoba prawna – (...) Spółka Akcyjna

z siedzibą w G.. Sąd odwoławczy podkreśla również, iż nawet gdyby powyższe przepisy znajdowały zastosowanie do płatnika składek – osoby prawnej, to i tak nie byłoby możliwości odstąpienia od wymierzenia opłaty dodatkowej, albowiem dochodzenie w sprawie niedopełnienia obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne prowadzone przeciwko prezesowi zarządu spółki A. B. zostało umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czyn zabronionego. Przepis art. 24 ust. 1b ustawy systemowej ogranicza zaś możliwość odstąpienia

od wymierzenia opłaty dodatkowej wyłącznie do sytuacji skazania prawomocnym wyrokiem za ten sam czyn, za który miałyby być wymierzona przedmiotowa opłata. Nie zachodzi zatem sytuacja stosowania wobec tej samej osoby, za ten sam czyn sankcji administracyjno-karnej, określanej przez ustawę jako "dodatkowa opłata" i odpowiedzialności za przestępstwo lub wykroczenie.

W tym stanie rzeczy weryfikacja zaskarżonego orzeczenia uzasadniona była jedynie pod kątem spełniania przez wymierzoną płatnikowi składek opłatę dodatkową funkcji represyjno – prewencyjnej (dyscyplinującej), albowiem – jak trafnie podnosił zarówno Sąd

I instancji, jak i apelujący – opłata ta ma charakter kary administracyjnej, a nie jest jej celem zrehabilitowanie ZUS nieopłacenia w terminie składek, gdyż tę funkcję pełnią odsetki od zaległych składek.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.,

nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Sąd Apelacyjny miał na względzie okoliczność długiego okresu nieopłacania należności składkowych oraz fakt, że była to sytuacja powtarzająca się, którą należy uznać

za uchylenie się od obowiązku określonego w art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd uwzględnił także okoliczność braku uregulowania jakiegokolwiek części zaległości, jak również nieopłacania przez płatnika składek bieżących należności składkowych. Jednocześnie, jak trafnie zauważył Sąd I instancji, spółka w żaden sposób nie wykazała, że zaległości z tytułu należności publicznoprawnych powstały z przyczyn niezależnych od niej. Wręcz przeciwnie, spółka nie realizowała postanowień umowy

w sprawie rozłożenia na raty należności z tytułu składek, co skutkowało jej rozwiązaniem. Nadto, nieudowodnione pozostało twierdzenie o podjęciu przez spółkę działań mających

na celu przymusowe odzyskanie wierzytelności przysługujących jej od kontrahentów

w łącznej kwocie ponad 370 tys. zł. Spółka nie przedłożyła żadnych dowodów prowadzenia przeciwko swoim dłużnikom postępowań egzekucyjnych na podstawie uzyskanych tytułów wykonawczych.

Sąd II instancji za istotną uznał również konieczność odróżnienia sytuacji podmiotów borykających się z trudnościami finansowymi spowodowanymi np. nierzetelnością kontrahentów czy też zdarzeniami losowymi od sytuacji płatników składek, których

nie dopełniają obowiązku opłacania składek - terminowego i w pełnej wysokości, z przyczyn subiektywnych. Całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego nie daje podstaw do uznania, że zaległości składkowe (...) S.A. w G. powstały na skutek okoliczności od niej niezależnych.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada kontrydiktoryjności wyrażona w art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. Zgodnie z tą zasadą ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego.

To one, a nie sąd, są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Przepis art. 6 k.c. stanowi, iż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepis art. 232 § 1

zd. 1 k.p.c. stanowi natomiast odpowiednio, że strony są obowiązane wskazywać dowody

dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd Najwyższy charakteryzując art. 232, stwierdził, że na sądzie rozpoznającym sprawę nie spoczywa powinność zarządzania dochodzeń mających na celu uzupełnienie i wyjaśnienie twierdzeń stron oraz poszukiwanie dowodów na ich udowodnienie. Do sądu nie należy przeprowadzanie z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne - art. 6 k.c. (zob. wyroki SN: z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 5-6, poz. 76, wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz.12, wyroki SN: z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 406/00, Lex nr 52321, z dnia 12 kwietnia 2000 r., IV CKN 22/00, Lex nr 52438). Płatnik składek – (...) S.A. w G. nie zdołała wykazać – stosownie do spoczywającego na niej ciężaru dowodu – aby wymierzenie jej przez organ rentowy opłaty dodatkowej było nieuzasadnione.

Konsekwencją powyższych rozważań jest uznanie, że opłata dodatkowa wymierzona spółce zaskarżoną decyzją jest zasadna również ze względu na funkcję represyjną (dyscyplinującą), którą ma spełniać. Z okoliczności jej wymierzenia wynika bowiem,

iż celem ZUS nie było zrekompensowanie nieopłaconych należności składkowych,

ale obarczenie płatnika składek – ze względu na jego zawinione zachowanie - karą administracyjną.

Sąd odwoławczy na zakończenie zwraca uwagę, że art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi jedynie o możliwości odstąpienia przez ZUS

od wymierzania opłaty dodatkowej. Organ nie ma zatem obowiązku korzystania z powyższej instytucji. Ustawowym obowiązkiem ZUS jest wykorzystanie wszelkich dostępnych środków przymusowego dochodzenia należności. Biorąc pod uwagę publicznoprawny charakter należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz uwzględniając cele, na które są one przeznaczane, organy odpowiedzialne za ich pobór zobligowane są do szczególnej staranności i ostrożności w dysponowaniu nimi. Dotyczy to również ewentualnego niewydania przez organ decyzji w przedmiocie wymierzenia opłaty dodatkowej, co jest możliwe w ramach przewidzianego w tym zakresie ustawą uznania administracyjnego. Podejmując rozstrzygnięcie w tym zakresie organ jest zobowiązany do konfrontowania interesu dłużnika z interesem ogólnospołecznym.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uznając apelację wnioskodawcy za niezasadną, oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c.